

ISSN 0027-8084
УДК 808.61/.62

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

НАШ ЈЕЗИК

XL/1-4

БЕОГРАД
2009

МЈЕСТО *НАШЕГ* ЈЕЗИКА У ИЗУЧАВАЊУ
СРПСКОГ СТАНДАРДНОГ ЈЕЗИКА
Поводом XL књиге нове серије

У нашој лингвистичкој периодици немамо много часописа који имају тако дугу традицију излагања какву има часопис *Наш језик*. Овај часопис за српски књижевни језик покренуо је 1932. године академик Александар Белић. За вријеме Другог свјетског рата престао је излазити, али је убрзо по завршетку рата поново покренут и, ево, пред нама је четрдесета књига у тој новој, послератној серији.

Овом пригодном и лијепом приликом подсјетићемо се на вријеме и разлоге покретања *Нашег језика*. Прва половна 20. вијека представља вријеме када се српски књижевни језик већ развио у модеран језик који може да прати развој српског друштва у свим сферама живота. Било је потребно да се тај модерни језик и описује, али и да се стручна јавност обавјештава о свим питањима књижевног језика и оспособљава за његовање језичке културе. То је Уредништво¹ у првом броју и најавило: „Наш програм је врло прост и разумљив: ширење у што већој мери међу претставницима нашег образованог друштва правилних погледа о нашем књижевном језику и о језику уопште; изношење сметњи његову правилноме развитку и предлагање онога чиме би се каква неправилност или језичка погрешка могла заменити“ (стр. 2). Већ крајем 19. вијека српским књижевним језиком почели су се служити и сви Хрвати и католици дотад национално неопредијелени. То је вријеме српско-хрватског језичког заједништва, на бази српског вуковског књижевног језика – како је Александар Белић и написао у овом, првом броју часописа *Наш језик*: „Према томе, дух књижевнога језика Вукова, у којем се огледа дух народнога језика који је узет за основицу књижевног језика, и данас је основни критериј правилности књижевног језика“, у чланку *Српскохрватски књижевни језик*, у истом броју, стр. 5².

¹ Поред Александра Белића у Уређивачком одбору били су Драгутин Костић, Милош Йвковић, Глиша Елезовић, др Милош С. Московљевић, др Бранко Милетић, др Гојко Ружичић, др Данило Вушовић, др Радомир Алексић, др Петар Ђорђић и Радосав Бошковић – в. Митар Пешикан, Пола века од покретања „Нашег језика“, *Наш језик* XXVI/1, стр. 3.

² И кад је постало извјесно да ће се завршити српско-хрватско језичко заједништво, у нашем часопису је изнесено мишљење о српском језику у тексту Став САНУ о језику (уз расправу о језичким одредбама у уставу СР Хрватске), *Наш језик* XXVIII/4–5, 197–199, где се каже да Срби и у срединама, тада републикама СФРЈ, у којим су у мањем броју од другог народа који се служио истим језиком убудће имају

До Другог свјетског рата изашло је седам годишта и прва свеска осмог годишта *Нашег језика*. То је такозвана стара серија. Рат је прекинуо излагање и овог часописа, као и других – *Јужнословенског филолога*, *Српског дијалектолошког зборника*. Први послератни број изашао је 1949. године, дакле прије шездесет година. И, ево, у овој новој серији стигли смо до четрдесетог броја.

Издавач поново покренутог часописа био је Институт за српски језик Српске академије, а његов уредник – опет академик Александар Белић. Он је задржао концепцију коју је имао и прије рата: то је часопис за питања српског књижевног језика и језичке културе. Његов уредник овако је образложио потребу покретања оваквог једног часописа: „Наш се књижевни језик са успехом развија више од сто година. Његове је основе ставио Вук Караџић, а утврдио их Ђура Даничић. Али никада, ни у једном језику, такви основи нису остајали стални за сва времена. Таква су само начела на којима су они засновани, докле се и она под каквим нарочитим околностима не би изменила. (...) ...наш ће часопис продужити и даље да тумачи особине нашег језика, да исправља грешке и недоследности у штампаним текстовима и говорном књижевном језику, да подиже љубав према језичким испитивањима и подстиче неговање лепе и правилне речи. У језику се огледа и језик и култура једног народа“ (стр. 3 и 5).

Како се из Белићеве најаве и могло закључити, часопис је задржао исту концепцију: он ће се бавити проучавањем савременог српског језика, стандардолошким питањима и језичком културом. Сарадници су били из различитих крајева друге Југославије. Међу највреднијим био је његов уредник Александар Белић, који је имао своје прилоге у 96 свезака од укупно 99 колико је он уредио – утврдио је његов наследник на мјесту уредника академик Михаило Стевановић. О ауторима и темама у ових четрдесет књига *Нашег језика* читалац се може упознати у библиографији прилога која се налази у неколико бројева³, а последња за десет последњих бројева налази се управо у овом броју. Оно што се из те библиографије не види јесу прилози у рубрикама *Наша јошита*, *Језичким јоукама* и одговорима читалаца, које су се јављале у предратној серији, али у у послератној. Ту су сарадници *Нашег језика* у виду одговора читаоцима или на други начин писали о великом броју питања⁴ која се тичу функционисања књижевног / стандардног језика. Доста питања о којим се расправљало тиче се правописне проблематике. Међутим, ту су и текстови који се тичу фонетских питања, те морфологије и синтаксе. Такође, доста чланака се односи на проблеме лексике у српском језику и семантике појединих ријечи. Мора се рећи да су на страницама овог часописа многе недоумице око појединих проблема стандардног језика разријешене.

Разумије се да се у часопису не објављују само чланци који се тичу стандардолошких проблема. Све чешће се објављују радови посвећени про-

право звати језик онако како се назива у српском народу, те да им се и у тим срединама мора омогућити несметано учење и кориштење њиховог језика.

³ Библиографија радова налази се у овим књигама *Нашег језика*: XX/1–5; XXVI/1 и XXX/1–5.

⁴ Тако се само у првој књизи старе серије нашло 216 одговора на различита питања које је редакција часописа добила – како је утврдила Душанка Игњатовић, у *Нашем језику* XX/1–5, 42. Подробије се о овоме говори у тексту Марине Спасојевић у овом броју *Нашег језика*.

учавању различитих питања савременог српског стандардног језика. Тако је данас *Наш језик* препознатљив и по томе што се у њему редовно објављују прилози наших угледних лингвиста посвећени различитим питањима савременог српског језика.

У току шездесет година излажења, односно у четрдесет књига *Нашег језика* своје прилоге у њему давали су многи српски лингвисти који се баве проучавањем савременог српског језика. Међутим, у њему су објављивали своје текстове и страни слависти који се баве савременим српским језиком. Да овдје поменем једног од најистакнутијих србиста данас у словенском свијету Владимира П. Гуткова, са МГУ, који је сарадник нашег часописа близу педесет година (у св. 4–5 XXVIII књиге објавио је чак два рада).

Дакле, данас кад се подударaju два јубилеја – 60 година излажења нове серије и четрдесета књига *Нашег језика*, са задовољством можемо рећи да он успјешно обавља мисију коју су му његови покретачи намијенили. Велика је заслуга његова у опису и стандардизацији савременог српског језика у развијању свијести у широј стручној и културној јавности о потреби његовања језичке културе. Углед и мјесто које је стекао у нашој језичкој науци, па и у српској култури, *Наш језик* ће задржати и у деценијама које су пред нама.

Срејко Танасић